

SYKEHJEM FOR ALLE?

MARIA LILLEMOEN
INFORMASJONSRAÐGIVER VED HØGSKOLEN I GJØVIK

Mangel på sykehjemsplasser får stadig stor oppmerksomhet i media og skaper stor debatt. Dette er et tema som berører oss alle. Om man er pasient selv, med ønske og behov for sykehjemsplass, eller om man er pårørende og det gjelder ens ektefelle, foreldre eller besteforeldre. Det berører oss fordi det gjelder våre nærmeste. Sykehjemskapasiteten er i dag forskjellig i ulike kommuner og det kan se ut som landkommuner har større kapasitet enn bykommuner. Forskere ved Senter for omsorgsforskning, Østlandet ved Høgskolen i Gjøvik har på oppdrag fra Pensjonistforbundet sett nærmere på hva som skal til for å få innvilget en langtidsplass i sykehjem. Hvor høye er tersklene, og er de for høye?

I studien «**Vedtak om sykehjemsplass – hvor høye er tersklene?**» har doktorgradsstipendiat Edith Roth Gjevjon og professor Tor Inge Romøren intervjuet pårørende til sykehjemspasienter og saksbehandlere med ansvar for vedtak om sykehjemsplass. Intervjuene er gjort blant pårørende og saksbehandlere i to landkommuner og en bykommune på Østlandet. Resultatene viser at tersklene oppleves forskjellig i by og land. Studien viser at det kan være en pasientterskel, en pårørendeterskel og en fagfolkterskel som man må overkomme før man i det hele tatt søker om plass på sykehjem. Pasientterskelen handler om at flere eldre ikke ønsker å bo på sykehjem selv om helsetilstanden tilsier at man ikke får god nok omsorg hjemme. Pårørendeterskelen er ofte en ektefelle som utsetter søknad om sykehjemsplass fordi man ønsker at pasienten skal bo hjemme. Fagfolkterskelen er den vanligste terskelen og har bakgrunn i at det er få plasser og at

fagfolk/saksbehandlere prøver å finne andre løsninger enn sykehjem.

Mange pårørende uttrykker at terskelen for å bli tildelt sykehjemsplass er for høy. De fleste som synes tersklene var relativt lave bor på landet. I bykommunene viser undersøkelsen at døtrene er en dominerende pårørendegruppe som baner vei for sine foreldre. På landet er det derimot sønnene som er mest aktive. På landet tar hjelpeapparatet mer initiativ og søknadsprosessen oppleves som enklere.

Saksbehandlerne som avgjør hvem som får tildelt sykehjemsplass mener at sykehjemsplass er et knapphetsgode. Plass i sykehjem er forbeholdt de med store hjelpebehov – oftest alvorlig syke og skrøpelige gamle mennesker. Saksbehandlere vurderer en pasients behov opp mot omsorgstrappen. Denne illustrerer ulike nivåer av tjenestetilbud i kommunene og der langtidsplass på sykehjem er det øverste trinnet. Hvis det er mulig skal en pasient få tilbud på lavere trinn, for eksempel omsorgsbolig og aldershjem, før en langtidsplass ved sykehjem innvilges. Dette stemmer ofte ikke overens med de pårørendes forventninger. Studien indikerer at en ikke uten videre kan bygge ut sykehjemsplasser uten samtidig å bygge ut tilbudet på andre nivåer i omsorgstrappen for å møte økende behov for pleie- og omsorgstjenester.

Senter for omsorgsforskning, Østlandet ved Høgskolen i Gjøvik er sammen med fire andre regionale sentra for omsorgsforskning spredt over hele landet og fremstår som noen av de viktigste bidragsyterne for kunnskapsutvikling, kunnskapsforvaltning og kunnskapsformidling innen omsorgsforskning.

De fem sentrene utgjør tverrfaglige forsknings- og kompetansesentre som skal samle, produsere og formidle kunnskap om omsorg og omsorgsarbeid. Omsorgsforskning er viktig for å utvikle systematisk kunnskap om styrker og svakheter ved ulike modeller for drift og organisering av pleie- og omsorgstjenester.

Forskningen som utføres ved disse sentrene er viktig. Behovet for forskning om omsorg vil øke i fremtiden med et stadig økende antall eldre som lever lengre.